

Jutos karas ir Mountin Medouso žudynės

Dėl stiprėjančios įtampos kilęs Jutos karas

Praėjus trims metams po to, kai pastarųjų dienų šventųjų pionieriai atvyko į Sol Leiko slėnį, Jungtinių Valstijų vyriausybė suformavo Jutos teritoriją ir paskyrė Brigamą Jangą būti pirmuoju šios teritorijos gubernatoriumi. 1857 m. viduryje pastarųjų dienų šventieji išgirdo gandus apie tai, kad federalinė valdžia ruošiasi vietoje Brigamo Jango nauju Jutos teritorijos gubernatoriumi skirti kitą žmogų ir jam remti skirti didelę federalinę kariuomenę. 1857 m. liepos 24 d. Prezidentas Brigamas Jangas, drauge su grupe šventųjų švėsdamas 10-ies metų atvykimo į Solt Leiko slėnį metines, gavo šių žinių, kad į Solt Leik Sitį atvyksta armija, patvirtinimą.

Dar prieš tai dėl nesutarimų ir nesusikalbėjimo pastarųjų dienų šventųjų ir Jungtinių Valstijų valdžios pareigūnų santykiai tapo įtempti. Šventieji norėjo, kad jiems vadovautų pasirinkti vadovai ir atmetinėjo federalinių valstijų skiriamus kandidatus, kurie neišpažino jų vertybių, kai kurie iš jų buvo nesąžiningi, korumpuoti ir amoralūs. Kai kurie federalinių valstijų pareigūnai manė, kad šventųjų veiksmai ir požiūris reiškia maištą prieš Jungtinių Valstijų vyriausybę.

Jungtinių Valstijų Prezidentas Džeimsas Bukanasas į Solt Leik Sitį nusiuntė maždaug 2 500 žmonių kariuomenę, saugiai lydėjusią naują gubernatorių į Jutą ir pasiruošusią numalšinti vadinamąjį šventųjų maištą. Šis sprendimas buvo priimtas neturint tikslios informacijos apie padėtį Jutoje (see *Church History in the Fulness of Times Student Manual*, 2nd ed. [Church Educational System manual, 2003], 368–71).

Ruošiantis gintis

Prezidentas Brigamas Jangas ir kiti Bažnyčios vadovai, sakydami pamokslus, atvykstančius karius apibūdino kaip priešus. Jie baiminosi, kad kariai išvys šventuosius iš Jutos lygiai taip pat, kaip jie anksčiau buvo išvaryti iš Ohajo, Misūrio ir Ilinojaus. Prezidentas Jangas, iki šiol metų metus kvietęs šventuosius kaupti grūdus, atnaujino nurodymus, kad prireikus bėgti nuo kariuomenės jie turėtų maisto. Būdamas Jutos teritorijos gubernatoriumi jis taip pat nurodė teritorijos atsargos kariuomenei ruošti ginti teritoriją.

Konfliktas su emigrantų vežimų vilkstine

Kaip tik tuo metu, kai šventieji ruošėsi ginti teritoriją nuo atvykstančios Jungtinių Valstijų kariuomenės, į Jutą atvyko iš Arkanzaso į Kaliforniją keliavusi vežimų vilkstinė. Kai kurie vežimų vilkstinės keleiviai susierzino, nes iš šventųjų, gavusių nurodymą kaupti grūdų atsargas, buvo sunku įsigyti labai reikalingų grūdų. Emigrantai taip pat susikivirčio su šventaisiais, nenorėjusiais, kad gausiems atvykėlių žirgų ir galvijų pulkams būtų sušertas pašaras ir sugirdytas vanduo.

Santykiai paaštrėjo Sedar Sityje, paskutinėje Jutos gyvenvietėje, esančioje pakeliui į Kaliforniją. Tarp kai kurių keliavusiųjų vežimų vilkstine ir kai kurių pastarųjų dienų šventųjų įvyko konfrontacija. Keletas vežimų vilkstinės keliautojų grasino prisijungsią prie šventiesiems priešintis atvykstančios vyriausybės kariuomenės. Nors vežimų vilkstinės kapitonas priekaištavo grasinimus išsakantiems pakeleiviams, kai kurie Sedar Sičio vadovai ir naujakuriai emigrantuose matė priešus. Vežimų vilkstinė iš miesto išvyko praėjus maždaug pusvalandžiui nuo atvykimo, tačiau kai kurie Sedar Sičio vadovai ir naujakuriai norėjo juos vyti ir nubausti juos įžeidusius vyrus.

Konfrontacija

Kadangi šventieji šio konflikto su emigrantais neišsprendė taip, kaip nurodė Viešpats, situacija labai paaštrėjo. Izaokas Haitas, Sedar Sičio meras, atsargos kariuomenės majoras ir kuolo prezidentas pageidavo, kad netoliese įsikūrusiame Parovane gyvenantis vyriausiasis atsargos kariuomenės vadas iškvieštų atsargos kariuomenę ir surengtų akistatą su vežimų vilkstine vykstančiais įžeidikais. Vyriausiasis atsargos kariuomenės vadas ir Bažnyčios narys Viljamas Damas patarė Izaokui Haitui į emigrantų grasinimus nekreipti dėmesio. Tačiau, užuot klausę jo patarimo, Izaokas Haitas ir kiti Sedar Sičio vadovai nutarė įkalbėti vietinius indėnus užpulti vežimų vilkstinę, pagrobtį jų galvijus ir tokiu būdu nubausti emigrantus. Izaokas Haitas paprašė, kad šiam užpuolimui vadovautų Džonas D. Ly, vietinis Bažnyčios narys, ir atsargos kariuomenės majoras; jiedu ruošėsi kaltę suversti indėnams.

Emigrantų puolimas

Izaokas Haitas savo planą užpulti vežimų vilkstinę pristatė vietinei Bažnyčios vadovų tarybai, bendruomenei ir atsargos kariuomenei. Kai kurie tarybos nariai stipriai prieštaravo šiam planui ir teiravosi, ar Haitas šiuo klausimu tarėsi su Prezidentu Brigamu Jangu. Haitas pripažino nesitaręs ir sutiko į Solt Leik Sitį per pasiuntinį Džeimsą Haslamą nusiųsti laišką, kuriame paaiškintų situaciją ir pasiteirautų, ką derėtų daryti. Tačiau Solt Leik Sitis buvo maždaug už 250 mylių (arba maždaug už 400 kilometrų), ir, kad parneštų Prezidento Jango nurodymus, spėriai jojęs pasiuntinys kelionėje iš Sedar Sičio iki Solt Leik Sičio ir atgal būtų užtrukęs maždaug savaitę.

Izaokui Haitui dar nespėjus išsiųsti pasiuntinio su laišku, Džonas D. Ly drauge su indėnų grupe užpuolė emigrantų stovyklą, įsikūrusią netoli Mountin Medouso. Užpuolimui vadovavo Ly, tačiau jis nuslėpė tapatybę, kad atrodytų taip, lyg tame dalyvavo tik indėnai. Kai kurie emigrantai buvo nužudyti arba sužeisti, tačiau likusieji kovojo prieš užpuolikus ir privertė Ly su indėnais trauktis. Emigrantai mikliai sustūmė vežimus

j uždara ratą ir apsitvėrė gindamiesi. Per penkias dienas trukusią apsiaustį įvyko dar du vežimų vilkstinės puolimai.

Vienu metu Sedar Sičio atsargos kariuomenės vyrai pastebėjo iš vežimų užtvaros išėjusius du emigrantus. Atsargos kariuomenės vyrai šovė į juos, ir vieną iš jų nušovė. Kitas vyras paspruko ir pranešė kitiems vilkstinės keliauninkams, kad į jų užpuolimą įsivėlė ir baltaodžiai. Užpuolimo organizatoriai buvo pričiupti apgaudinėjant. Jei emigrantams būtų buvę leista vykti į Kaliforniją, pasklistų kalbos, kad vežimų vilkstinę užpuolė pastarųjų dienų šventieji. Suokalbinkai baiminosi, kad tokia žinia užtrauks blogų pasekmių tiek jiems, tiek jų žmonėms.

Mountin Medouso žudynės

Norėdami išvengti žinios apie tai, kad vežimų vilkstinę užpuolė pastarųjų dienų šventieji, Izaokas Haitas, Džonas D. Ly ir kiti vietiniai Bažnyčios vadovai bei atsargos kariuomenės vadai nutarė nužudyti visus likusius emigrantus, išskyrus jų mažus vaikus. Vykdydamas sumanymą, Džonas D. Ly kreipėsi į emigrantus sakdamas, kad atsargos kariuomenė apsaugos juos nuo puolimų ir saugiai nuves atgal į Sedar Sitį. Emigrantams einant į Sedar Sitį, atsargos kariuomenės vyrai atsigrėžė ir juos sušaudė. Prie šio puolimo prisijungė iš savo slaptaviečių išlindę kai kurie užverbuoti indėnai. Iš maždaug 140-ies vežimų vilkstinė keliavusių emigrantų gyvi liko tik 17 mažų vaikų.

Praėjus dviems dienoms po žudynių į Sedar Sitį grįžo Džeimsas Haslamas nešinas Prezidento Jango atsakymu, kuriame vietiniams vadovams nurodyta palikti vežimų vilkstinę ramybėje. „Perskaitęs Jango žodžius Haitas raudodamas pralemeno vos kelis žodžius: „Per vėlu, per vėlu“ (Richard E. Turley Jr., „The Mountain Meadows Massacre,“ *Ensign*, Sept. 2007, 20).

Tragiškos pasekmės

Mountin Medouso žudynių pasekmė ne tik 120 aukų, tai sukėlė didžiulį sielvartą gyvais likusiems vaikams ir kitiems aukų giminaičiams. Kai kurie pastarųjų dienų šventieji priglaudė žudynėse mirusių emigrantų vaikus ir jais pasirūpino. 1859 m. šių vaikų globą perėmė federaliniai pareigūnai ir sugrąžino juos giminėms Arkanzase. Dėl neteisingų kaltinimų šiuo nusikaltimu nukentėjo ir Pajutos indėnai.

Apie žudynes sužino Bažnyčios vadovai

„Nors Brigamas Jangas ir kiti Solt Leik Sityje esantys Bažnyčios vadovai apie žudynes sužinojo netrukus, apie naujakurių dalyvavimą ir šurpiai šio nusikaltimo detales jie sužinojo palaipsniui. 1859 m. iš pašaukimų buvo atleisti kuolo prezidentas Izaokas Haitas ir kiti kaip nors prie žudynių prisidėję žinomi Sedar Sičio Bažnyčios vadovai. 1870 m. Izaokas Haitas ir Džonas D. Ly buvo pašalinti iš Bažnyčios.

1874 m. teritorinė didžioji žiuri dėl dalyvavimo žudynėse apkaltino devynis vyrus. Galiausiai dauguma iš jų buvo suimti, tačiau tik Ly buvo teisiamas, nuteistas ir jam įvykdyta mirties bausmė. Kitas kaltinamasis tapo liudytoju [savo noru davė parodymus prieš kitus kaltinamuosius], likusieji daug metų slapstėsi nuo įstatymo. Kiti žudynes vykdę atsargos kariuomenės vyrai likusį savo gyvenimą dirbo slegiami didžiulio kaltės jausmo ir pasikartojančių košmarų apie tai, ką padarė ir ką matė“ (Richard E. Turley Jr., „The Mountain Meadows Massacre,“ *Ensign*, Sept. 2007, 20).

150-osios Mountin Medouso žudynių metinės

Prezidentas Henris B. Airingas iš Pirmosios Prezidentūros sakė:

„Už žudynes buvo atsakingi vietiniai Mountin Medouso regiono Pastarųjų Dienų Šventųjų Jėzaus Kristaus Bažnyčios vadovai, užėmė ir pasaulietinius, ir karinius postus, bei jiems paklusę Bažnyčios nariai. [...]

[...] Jėzaus Kristaus Evangelija, kurios mes laikomės, bjaurisi šaltakraujiškais vyrų, moterų ir vaikų žudynėmis. Iš tiesų ji skatina taiką ir atlidumą. Tai, ką [Mountin Madouse] seniai padarė Bažnyčios nariai, parodo jų baisų ir neatleistiną atsitraukimą nuo krikščioniško mokymo ir elgesio. [...] Už šias žudynes, be abejonės, jiems bus atlyginta pagal dieviškąjį teisingumą. [...]

[...] Tegu Dangaus Dievas, kurio sūnūs ir dukros mes visi esame, laimina mus, kad prisimindami čia mirusius vieni kitiems reikštume Jo Viengimyje įkūnytą tyrą meilę ir rodytume atlidumą“ (“150th Anniversary of Mountain Meadows Massacre,“ Sept. 11, 2007, mormonnewsroom.org/article/150th-anniversary-of-mountain-meadows-massacre).

